

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

MUHAMMAD AL-XORAZMIY NOMIDAGI TOSHKENT AXBOROT
TEKNOLOGIYALARI UNIVERSITETI

KO'P KAMERADA SURATGA OLISH TEXNOLOGIYASI
FANI BO'YICHA

SILLABUS

Kunduzgi bo'lim uchun

Bilim sohasi:	600000	- Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari
Ta'lim sohasi:	610000	- Axborot- kommunikatsiya texnologiyalari
Ta'lim yo'nalishi:	60611100	- Televizion texnologiyalar ("Audiovizual texnologiyalar")

Toshkent – 2025

Fan nomi:	Ko'p kamerada suratga olish texnologiyasi
Fan turi:	Tanlov fan
Fan kodi	
Bosqich:	3
Semestr:	5
Talim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	180
Ma'ruza	42
Amaliy mashg'ulotlar	30
Laboratoriya mashg'ulotlari	-
Seminar	-
Mustaqil ta'lim	106
Sinov birligi miqdori:	6
Baholash shakli:	Imtihon Yozma
Fan tili:	O'zbek

Fanning maqsadi (FM)	
FM1	<p>“Ko'p kamerada suratga olish texnologiyasi” fanini o'qitishning asosiy maqsadlaridan biri bu malakali va ijodiy mutaxassislarni tayyorlashdir. Kursning asosiy maqsadlaridan biri kelajakdagi bitiruvchilar kinorejissyor, operatorlar va montajchilar bilan ijodiy hamkorlikda yuqori did va badiiy tafakkurga ega bo'lgan videomateriallarni yaratishdir.</p> <p>“Ko'p kamerada suratga olish texnologiyasi” fani mavzusi - talabalarning badiiy tafakkurini shakllantirishga yordam beradi; muammolarni mustaqil ravishda hal qilish qobiliyatini rivojlantirish, badiiy echimlarni izlash; filmni suratga olish jarayonini o'zlashtirish; ularni eng zamonaviy texnologiyalar va maxsus vizualizatsiya usullari, ularda ishlatiladigan asbob-uskunalar va apparatlar, ularning tuzilishi va qo'llanilishi bilan tanishtirish; bakalavrlarga badiiy, hujjatli, ilmiy va ommabop kino imkoniyatlari to'g'risida ma'lumot berish; mavzu bo'yicha nazariy bilimlarni shakllantirish.</p> <p>Mavzu doirasida talabalar tayyorlashda operatorlik sohasining keng qamrovi soha ekanligi xisobga olinib faqat eng asosiy bilimlarni mukammal darajada berishga xarakter qilinadi. Masalan, badiiy filmlar operatori, xujjatli filmlar operatori, o'quv va ilmiy-ommabop filmlar operatorlarining ijodiy faoliyatlaridagi muhim farqlar va o'xshashliklarini, ish yuritish yo'nalishlarining nozik tomonlari yoritib beriladi. Rejissyerlar, operatorlar bilan o'zaro tushinib ijod qilishlari uchun operatorlik sanatining xususiyatlari to'g'risida to'liq tasavvurga ega bo'lishlari intiladi.</p>

Fanni o'zlashtirish uchun zarur bo'lgan boshlang'ich bilimlar	
1.	Ko'p kamerada suratga olish yordamida Fotosurat, Montaj, Fotometriya bilimlarini oladi.
2.	Rangshunoslik xususiyatlari, Yoritish texnologiyalari va Rakamli kamera seminari o'rganiladi.

Ta'lim natijalari (TN)	
	<i>Bilimlar jihatdan:</i>
TN1	Kup kamerada tasvirga olishni boshqarish
TN2	Kinotelefilumni tasvirga olishda kup kamerada TO afzalliklari, roli va masalasi
TN3	Filmning kinotasviriy stili va kup kamerada tasvirga olish tasiri
	Ob'ktivning badiiy imkoniyatlari
TN4	Yorug'likning turlari
TN5	Ko'nikmalar jihatdan:
TN6	Yorug'likning turlari
TN7	Kompozitsiyaning qonuniyatlari haqida tasavvurga ega bo'lishi
TN8	Zamonaviy kinotexnikadan foydalana olish
TN9	Zamonaviy KTSlardan foydalana olish
TN10	Kadrlarning koloristik yechimi va rangshunoslik.

Fan mazmuni		Soat
Mashg'ulotlar shakli: Ma'ruza (M)		
M1	Ko'p Kamerali Tizimga Kirish (Multi Camera)	2
M2	Sahna va Kameralar (The Stage/The Cameras) sahnalar uchun kamera turlari va vazifalarini o'rganish	4
M3	Boshqaruv Xonasi (The Control Room) bilim va texnika xavfsizlik qoidalari o'rganish	2
M4	Xodimlarni ko'rsatish / ekipaj (Show /crew Personnel) vazifalarini o'rganish.	2
M5	Sitkomni ko'rish va tahlil qilish (Anatomy of a Sitcom schedule) komediya holatlari ketma-ketligida davom etishi.	4
M6	Yagona kamera va ko'p kamerali tayyorlash (Single Cam V Multi cam-prep)da suratga olish uslubini qo'llaydi va bitta kamera har bir sahnani turli burchak va nuqtai nazardan suratga oladi.	2
M7	Harakat chizig'i (The Action Line) baholash. Sahna va qahramon joylashuvlari	2
M8	Ko'p kamerali ABC va X (The A B C and X's of multi camera) qo'shimcha kamera va burchaklarni o'rganish.	4
M9	Quad Split rejimida ishlash. Bu rejimda faqat bitta kamera ishlatiladi va bir xil qurilma bilan turli burchaklar birma-bir suratga olinadi.	2
M10	Ko'p kamera uchun sahnalashtirish (Staging for Multi camera)	4
M11	Skriptni belgilash (Marking a script for): Ssenariyda kamera yo'nalishlarini yozish	2

M12	Aktor blokirovkasi (Actor Blocking) aktyorlar harakatini o'rganish	2
M13	Kamerani blokirovka qilish (Camera Blocking) sahnada kamera harakatlari	4
M14	Sitkomni ko'rish/ajratish (View/Dissect Sitcom) "Ko'p kamerali" ko'rsatuvlar an'anaviy ravishda studiya sahnasida jonli televizion tomoshabinlar oldida suratga olinish	4
M15	Ko'p kamerali tasvirga olishda qo'llaniladigan qurilmalar	2
Итого:		42
Mashg'ulotlar shakli: Amaliy ish (A)		Soat
A1	Ko'p Kamerali Tizimga Kirish (Multi Camera) amaliy mashg'uloti.	2
A2	Sahna va Kameralar (The Stage/The Cameras) sahnalar uchun kamera turlari va vazifalarini amaliy o'rganish o'rganish	2
A3	Boshqaruv Xonasi (The Control Room) bilim va texnika xavfsizlik qoidalari o'rganish	2
A4	Sahna va Kameralar (The Stage/The Cameras) sahnalar uchun kamera turlari va vazifalarini o'rganish amalda qo'llash	2
A5	Ko'p kamerada jonli efir va videofilm tasvirga olish	2
A6	Xodimlarni ko'rsatish / ekipaj (Show /crew Personnel) vazifalarni o'rganish.amaliy ishi	2
A7	Sitkomni ko'rish va tahlil qilish (Anatomy of a Sitcom schedule) komediya holatlari ketma-ketligida davom etishini tasvirga olish	2
A8	Yagona kamera va ko'p kamerali tayyorlash (Single Cam V Multi cam-prep)da suratga olish uslubini qo'llaydi va bitta kamera har bir sahnani turli burchak va nuqtai nazardan suratga olish	2
A9	Sport musobaqalarini tasvirga olish texnologiyasi	2
A10	Ko'p kamerali ABC va X (The A B C and X's of multi camera) Ko'p kamerali tasvirga olishda asosiy uslublarida tasvirga olish	2
A11	Quad Split rejimida ishlash. Intervyularni kamera bilan tasvirga olish bo'yicha amaliy ishlar	2
A12	Ko'p kamera uchun sahnalashtirish (Staging for Multi camera) Ochiq joylarda suratga olish texnologiyasini qo'llagan holda tasvirga olish	2
A13	Skriptni belgilash (Marking a script for): Ssenariyda kamera yo'nalishlarini yozish	2
A14	Aktor blokirovkasi (Actor Blocking) aktyorlar harakatini tasvirga olish	2
A15	Kamerani blokirovka qilish (Camera Blocking) sahnada kamera harakatlarini tahlil qilish va amaliy ish bajarish	2
		30
Mustaqil ta'lim (M)		
MT1	Kino va televideniya tizimlari va texnologiyalari rivojlanishining hozirgi bosqichining xususiyatlari o'rganish	7
MT2	Ko'p kamerali tasvirga olishda qo'llaniladigan qurilmalarni o'rganish	7
MT3	Harakatni suratga olish vositalari o'rganish	7
MT4	Kamera harakatlanayotganda tasvirni barqarorlashtirish uchun televizor uskunasi o'rganish	7
MT5	Kino va televideniya tizimlari va texnologiyalari rivojlanishining hozirgi	7

	bosqichining xususiyatlarini o'rganish	
MT6	Ikki kamerada interviyuni tasvirga olish tahlili	7
MT7	Harakatni suratga olish vositalarini qo'llanilishini tahlili	7
MT8	Tashqi televizor uskunalari o'rganish	7
MT9	Ko'chirish uskunalari uchun zamonaviy uskunalar qo'llanilishini o'rganish	7
MT10	Konferentsiyalarni ko'rish va tahlil qilish	7
MT11	Musiqa kontsertlarini tomosha qilish va uni tahlil qilish	7
MT12	Hujjatli filmlarni suratga olishni tahlilini	7
MT13	Badiiy filmlarni tomosha qilish va o'rganish	7
MT14	Televizion shou-dasturlarni tasvirga olish bo'yicha amaliy ishlarini o'rganish	7
MT15	Sport musobaqalarini tasvirga olish texnologiyasini bilish	8
	Ittoto:	106

Ta'lim strategiyasi

Ko'p kamerada suratga olish kursini o'qitish ta'limning kredit tizimi asosida ma'ruza, amaliyot mashg'ulotlari, taqdimotlar, hamda mavzu bo'yicha vazifalar va mustaqil topshiriqlarni o'z ichiga oladi.

Ma'ruza, amaliyot ishlariga oid o'quv materiallarida ko'rsatilgan mavzular bo'yicha nazariy va amaliy ma'lumotlar beriladi, amaliyot ishlarini bajarish va natijalarni hisoblash tartibi tushuntiriladi. Kurs bo'yicha qo'yilgan o'quv materiallari talabalar tomonidan mustaqil o'rganiladi, amaliyot ishlari talabalar tomonidan individual tarzda bajariladi.

Talabalar quyidagi materiallardan foydalanish imkoniga egadirlar:

- Elektron shakldagi ma'ruza matnlari;
- Har bir mavzuga doir taqdimot materiallari;
- Amaliyot mashg'ulotlariga doir uslubiy ko'rsatmalar;
- Har bir dars mavzusi yuzasidan nazorat savollari;
- Elektron shakldagi darsliklar va qo'llanmalar.

Ma'ruza davomida, talabaga taqdimot materiallari orqali mavzu yuzasidan kerakli bo'lgan konsepsiyalar yetkazib beriladi. Talabalarga mavzuni yanada mustahkamlashlari uchun prezentasiyalar, darsliklar, o'quv qo'llanmalari va boshqa o'quv-uslubiy mahsulotlardan foydalanish bo'yicha ko'rsatmalar beriladi. Talabalarning mavzuni o'zlashtirish darajasini tekshirish maqsadida, har bir mavzudan so'ng nazorat savollari beriladi.

Amaliyot mashg'ulotlarda har bir mavzu bo'yicha masalalarni yechish bo'yicha materiallar, prezentasiyalar, ko'rsatmalar talabalarga taqdim etiladi, shuningdek, mavzuni o'zlashtirish darajasini tekshirish maqsadida topshiriqlar beriladi.

Ma'ruza va amaliyot mashg'ulotlarining barcha mavzularini to'la o'zlashtirgan talabalarga yakuniy nazoratda ishtirok etishga ruxsat etiladi. Talaba semestr oxirida universitetga kelib, yakuniy nazorat topshiradi.

Reyting baholash turlari		%	O'tkazish vaqti
Joriy baholash:		20	
Amaliy mashg'ulotlarda faol ishtirok etganligi, savollarga to'g'ri javob berganligi va amaliy topshiriqlarni bajariganligi uchun:		20	Semestr davomida
1-Amaliy ish uchun: 10%			
2-Amaliy ish uchun: 10%			
Oraliq baholash:		30	
Oraliq imtihon yozma topshiriq hisoblanadi (o'qituvchi tomonidan qabul qilinadi).		15	14-hafta
Mustaqil ta'lim topshiriqlarini o'z vaqtida va sifatli bajarish:		15	Semestr davomida
- tezislarini tayyorlash: 5%			
- Taqdimotni tayyorlash va himoya qilish: 10%			
Yakuniy nazorat (5 savol 10 balldan)		50	16-hafta
No	Baholash ko'rsatkichi	Maksimal ball	Tavsif
1	Savolni to'liq anglab, to'g'ri va to'liq javob berish	3	Savolning barcha jihatlarini to'liq yoritish, to'g'ri ifodalar, xatolarsiz tushuntirish, ta'riflar, tasniflar, prinsipardan foydalanilgan bo'lishi.
2	Kasbiy terminologiyadan tog'ri foydalanish	2	Mavzuga mos ilmiy va texnik terminlardan to'g'ri va o'rinli foydalanish.
3	Tushuncha chuqurligi va izchil izoh berish	3	Mavzuni chuqur tushunganini ko'rsatish, izchil mantiqiy bayon, misollar, dalillar va sabab-oqibat bog'liqlari mavjud bo'lishi.
4	Bayon aniq, tuzilgan va imloviy saviyaga ega bo'lishi	2	Javob tuzilmasi aniq (kirish, asosiy qism, xulosa), imloviy va uslubiy xatolarsiz yozilgan bo'lishi.
I ta savol uchun jami		10	
UMUMIY:		100	

Asosiy adabiyotlar	
1.	Bazarbaev B., Xidirova K, Tashmuxamedova G., Marizaeva N., «Raqamli fotografiya» T.: «Aloqachi», 2017, 346 str., ISSN 978-9943-5144-4-7
2.	Bazarbaev B.J., Saliev M.M., Ismailov K.S. «Raqamli kinematografiya va taxrirlash» Tashkent. Alohachi. 2017.
Tavsiya qilinadigan qo‘shimcha adabiyotlar	
1.	Peter Ward. Picture Composition for Film and Television. Reed Educational & Professional Publishing Ltd, ISBN 0-240-51421-1(1995)
2.	Якобсон, Митч. Многокамерное производство: от подготовки до монтажа и выпуска. Mitch Jacobson.
3.	Digital Video and Audio Broadcasting Technology A Practical Engineering Guide Third Edition, by Walter Fischer, printed at Springer Heidelberg Dordrecht Germany 2014.
Elektron manbalar:	
1.	https://restream.io/learn/what-is/multi-camera-production/
2.	https://medium.com/@joelouis761/discovering-the-swift-evolution-of-multicamera-live-productions-b1ecb3184ad0

Fan o‘qituvchisi to‘g‘risida ma’lumot

Muallif:	Saliyev Marat Maxmudovich
E-mail:	
Telefon raqami:	+(998) 91 3847501
Tashkilot:	Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent Axborot Texnologiyalari Universiteti, “Televizion va media texnologiyalar” kafedrası
Taqrizchilar:	Taylakova Sh.N. - O‘zJOKU. “Internet jurnalisika va mediamenejment” fakulteti dekani, PhD. Bazarbaev B.J. – Muhammad al-Xorazmiy nomidagi TATU, “Televizion va media texnologiyalari” kafedrası professori

Mazkur sillabus universitet Kengashining 2025-yil 29-aprel dagi 8/9/25 (2025) -sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur sillabus Televizion texnologiyalar fakulteti Kengashining 2025-yil 22-aprel dagi 9 -sonli yig'ilish bayonnomasi bilan tasdiqlangan.

Mazkur sillabus Televizion va media texnologiyalar kafedrasining 2025-yil 15-aprel dagi 33 -sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

O'quv boshqarma boshlig'i

A. Ergashev

Kafedra mudiri

F. Nuraliyev

Tuzuvchi

M.Saliyev